

MÜTERCİMİ BELİRSİZ BİR KASİDE-i BÜRDE TERCÜMESİ *

Hamza KOÇ**

ÖZET

Hz. Peygamber'in hayatının her safhası başta na't olmak üzere siyer, mevlid, hilye, mirâciyye, gazavât-nâme ve kırk hadis gibi çeşitli türlerle ele alınmış ve ona duyulan sonsuz muhabbetin tezahürü olarak bu türlerde manzum ya da mensur pek çok eser vücuda getirilmiştir. Hz. Muhammed ile alakalı konuların tümünü içine alan ve bilhassa onun övgüsüne yer veren na'tlar, dinî literatürde en fazla örneği olan edebî tür hüviyetindedir. Resulullah'ı methetmek amacıyla kaleme alınan na'tlar içerisinde Ka'b b. Zühre'nin (ö. 24/645?) kasidesinin ayrı bir yeri ve önemi vardır. İlk beytinin başında geçen Bânet Su'âd ifadesiyle veya Hz. Peygamber'in kendisine hediye ettiği hırkaya istinaden Kasîde-i Bürde adıyla anılan bu manzume, söz konusu türe öncülük etmiş ve Bûsîrî'nin (ö. 696/1297?) kasidesine de ilham kaynağı olmuştur. Bûsîrî'nin Arapça tanzim ettiği ve el-Kevâkibü'd-Dürriyye fî Medhi Hayri'l-Berîyye adını verdiği bu şiir, kafiye harfinden dolayı el-Kasîdetü'l-Mîmiyye, şairin yakalandığı hastalıktan kurtulmasına vesile olduğu için Kasîde-i Bür'e ve söz konusu olayın rüyasında Resulullah'ın elinden hırka giyerek gerçekleşmesi rivayetine dayanarak da Kasîde-i Bürde olarak tanınmıştır. Tüm İslam dünyasında olduğu gibi Türk kültür ve edebiyatında da çok geniş ve derin yansımaları olan Kasîde-i Bürde, manzum veya mensur biçimde defalarca dilimize tercüme edilmiş, hakkında şerhler yazılmış ve sözü edilen kasîde için tahmis ve tezyiller kaleme alınmıştır. Abdurrahîm Karahisarî, Ahmed-i Rıdvân, Kemal Paşa-zâde, Le'âlî, Şemseddin Sivasî ve Nahîfî gibi tanınmış şairlerin yanında belli bir şöhrete ulaşamamış birçok şair tarafından Türkçeye nazmen tercüme edilen bu meşhur na'tın mütercimi belirsiz çevirileri de oldukça fazladır. Bu makalede Bûsîrî'nin Kasîde-i Bürde'sine kim tarafından ve ne zaman yapıldığı meçhul olan manzum bir tercüme ele alınacaktır. Çalışmada öncelikle Ka'b b. Zühre ile Bûsîrî'nin Kasîde-i Bürde'leri hakkında genel bilgi verilecek, ardından 160 beyitten müteşekkil olan tercümenin şekil ve muhteva özellikleri üzerinde durulacak ve İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY 1990 ve TY 3277 numaralarda kayıtlı iki nüshasından hareketle hazırlanan tenkitli metni sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler

Klasik Türk Edebiyatı, Bûsîrî, Kasîde-i Bürde, Mütercim, Manzum Tercüme.

* Araştırma Makalesi. Makalenin geliş tarihi: 22.03.2023 / Kabul tarihi: 27.04.2023

** Doç. Dr., Giresun Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, hamza.koc@giresun.edu.tr, (ORCID ID: 0000-0002-8324-3707).

Giriş

Müslüman milletlerin dinî temeller üzerine kurdukları edebî geleneğin ana konularından biri hiç şüphesiz son peygamber Hz. Muhammed'dir. Hz. Peygamber ve onun sahip olduğu özellikler her dönemde şairlere ilham kaynağı olmuş ve tüm insanlığa rehberlik eden yaşam tarzını, örnek ahlakını, güzel hasletlerini, eşsiz yaradılışını ve hayatının çeşitli safhalarını konu alan birçok edebî tür teşekkül etmiştir.

Hz. Peygamber'i konu alan edebî eserler henüz o hayattayken görülmeye başlamış ve zaman içerisinde son derece zengin bir edebiyat oluşturmuştur. Şairler; mevlid, siyer, hilye, mirâciyye, gazavât-nâme, mucizât-nâme, hicret-nâme, kırk-yüz-bin hadis, regâibiyye, esmâ-i nebî ve na't gibi çeşitli türler üzerinden ona olan derin muhabbetlerini ve kalbî bağlılıklarını dile getirmeye çalışmış, aynı zamanda bu vesileyle şefaatine talip olmuşlardır. Hz. Muhammed'in, bizzat kendisine sunulan kasidelerden ötürü memnuniyetini dile getirmesi, bu hedef doğrultusunda kalem oynatanları teşvik etmiş ve şairler layığıyla onu övebilme yarışına girmişlerdir.

Hz. Peygamber'in doğumundan vefatına hatta kıyamete kadar, hangi milletin edebiyatında olursa olsun, onun hakkında söylenmiş ve söylenecek bütün na't ve medâyih-i nebeviyenin kaynağı ve temeli, Allah resulünün adının Muhammed konmuş olmasıdır. Zira Hz. Peygamber'in dedesi Abdulmuttalip, Resulullah'a ad vermek amacıyla düzenlediği ziyafette, "Ona Muhammed adını verdim." deyince Kureyşliler, "Böyle ecdadında olmayan bir adı ona koymaktan maksadın nedir?" diye sorduklarında Abdulmuttalip, "Maksadım ve dileğim odur ki, onu gökte Hak, yerde de halk pek çok methüsenâ etsin." diye cevap vermiştir.¹ Dolayısıyla rahatlıkla söylenebilir ki yeryüzünde hiçbir şahıs, Hz. Peygamber'e beslenen bu büyük sevgiye nail olamamış ve asırlar boyunca farklı şekil ve türlerde methedilmemiştir.

Hz. Peygamber'e duyulan bu derin saygı ve muhabbetin bir tezahürü olarak kaleme alınan ve İslam coğrafyasının hemen bütün bölgelerinde her dönem büyük ilgi ile okunan eserlerden biri de *Kasîde-i Bürde*'lerdir.

¹ Rıdvan Canım, *Divan Edebiyatında Türler*, Grafiker Yayınları, 5. Baskı, Ankara 2016, 203-204.

1. Kasîde-i Bürde Üzerine

Kasîde-i Bürde/Kasîdetü'l-Bürde, Arap kökenli iki şairin, Ka'b b. Züheyr (ö. 24/645?) ile Bûsîrî'nin (ö. 696/1297?) Hz. Peygamber'i övmek maksadıyla farklı yüzyıllarda kaleme aldıkları manzumeler için İslamî edebiyatta ortak kullanılagelen bir isimdir. Bilindiği üzere bu iki kasideden Ka'b'a ait olanı tarihî bir gerçeğe, Bûsîrî'ye ait olanı ise bir rüya hadisesine dayanmakta olup her iki şiirin şairine de Hz. Peygamber tarafından "bürde" verildiği için bu adla anılmışlardır.

Cahiliye Dönemi'nin tanınmış şairlerinden Züheyr b. Ebû Sülmâ'nın ölmeden önce oğulları Ka'b ile Büceyr'e, gördüğü bir rüya üzerine gelmesinin yakın olduğunu anladığı Hz. Peygamber'e tabi olmalarını tavsiye ettiği, iki kardeşin Medine'ye doğru yola çıktığı, Ka'b'ın Medine yakınında kaldığı, Büceyr'in Medine'ye giderek Resul-i Ekrem ile görüşüp Müslüman olduğu, bunu öğrenen Ka'b'ın, kardeşini ve Resulullah'ı hicveden bir şiir nazmetmesi üzerine Hz. Peygamber'in Ka'b'ın kanının helal olduğunu söylediği rivayet edilir. Büceyr, kardeşine mektup göndererek bazı şairler hakkında ölüm kararı verildiğini, ancak Resul-i Ekrem'in pişman olup huzura gelenleri affettiğini bildirir ve Hz. Peygamber'e gelip af dilemesini tavsiye eder. Medine'ye gidip sabah namazında Mescid-i Nebevî'ye giren Ka'b, Resulullah'ın huzuruna yüzü örtülü olarak çıkar ve kendisine Ka'b'ın tövbe edip İslam'ı kabul etmek amacıyla geldiğini, af talebinin kabul edilip edilmeyeceğini sorar. Resul-i Ekrem talebinin kabul edileceğini belirtince yüzündeki örtüyü açar ve kendisinin Ka'b olduğunu söyler. Ka'b, ünlü kasidesini bu sırada okumuş, kasideyi çok beğenen Hz. Peygamber, "bürde" adı verilen ve günümüzde Topkapı Sarayı Müzesinde muhafaza edilen hırkasını onun omuzlarına koymuş, bundan dolayı kasideye *Kasîdetü'l-Bürde* veya başlangıç ifadesine göre *Bânet Su'âd* adı verilmiştir.²

Arap şairleri methiyelerine veya bir şey istirhamına başlayacakları zaman şiirlerine genellikle mecazî aşkla giriş yapar ve muhayyel bir sevgili edinmekle aşk macerasını hikâye ederler ki buna "nesîb-teşbîb" adı verilir. İşte bu bölümde Ka'b b. Züheyr, Hz. Peygamber'den af dilemek maksadıyla sevgilisi Su'âd'a son derece aşk beslediğini, ondan ayrıldığı sırada kardeşi Büceyr'in de kendisini çöllerde yapayalnız bırakıp gittiğini, dolayısıyla iki ayrılık üst üste geldiği için âdeta ne yaptığını bilmez bir divaneye

² Kenan Demirayak, "Kasîdetü'l-Bürde", *DİA*, İstanbul 2001, XXIV, 566-567.

döndüğünü ifade etmektedir. Bu yüzden Ka'b sanki, "Ben ne yaptığımı bilmiyorum. Şayet böyle bir suç işlemiş isem mazurum. Hz. Peygamber'den affımı dilerim." demektedir. Ka'b, 58 beyitten müteşekkil olan kasidesinin 38. beytine kadar bu minval üzere devam etmiş, ardından gelen 14 beyitte Resulullah'ı methetmiş ve son olarak 7 beyitlik hatime bölümünde ise Mekke'den Medine'ye hicret eden sahabeleri yüceltmıştır.³

Ka'b'ın kasidesinde dinî öğelerden ziyade Cahiliye Devri'ne ait motiflerin yer alması garip karşılanmamalıdır. Zira Ka'b, bu şiiri kaleme aldığı anda her şeyden önce İslamiyet'i içine sindirmemişti. Ayrıca bir kaçağın ölüm korkusu ve kurtulma heyecanı da hesaba katılmalıdır. Çünkü Ka'b, bu kasideyi öncelikle canını kurtarmak için yazmıştır. Bütün bunlara rağmen bu methiye, İslam edebiyatlarında bir çığır açmış, uzun süre her ilim meclisinin açılışında okunmuş ve onsuz söze girilmemiştir. Söz konusu kasidenin bu derece ehemmiyet kazanmasının yegâne sebebi Hz. Peygamber'in huzurunda okunup onun tarafından mükâfatlandırılmış olmasıdır.⁴

Kasîde-i Bürde'lerden ikincisi Mısırlı sufi ve şair Muhammed b. Saîd el-Bûsîrî'ye aittir. Bûsîrî'nin Hz. Peygamber için yazdığı ve *el-Kevâkibü'd-Dürriyye fî Medhi Hayri'l-Berîyye* adını verdiği manzume, kafiye (revî) harfi "mîm" olduğu için *el-Kasîdetü'l-Mîmiyye*, şairin tutulduğu hastalıktan kurtulmasına vesile olduğu için de *Kasîdetü'l-Bürde* diye meşhur olmuştur. Ancak Ka'b b. Züheyr'in kasidesi de aynı adla anıldığından karışıklığa meydan vermemek için Bûsîrî'ninki daha çok Osmanlı kültür muhitinde *Kasîdetü'l-Bür'e* (*el-Kasîdetü'l-Bür'iyye*) şeklinde anılmışsa da literatürde *Kasîdetü'l-Bürde* diye tanınmaktadır. Kaside, şöhretini taşıdığı sanat değerinden ziyade şairin hayatının bir döneminde geçirdiği felçten kurtulmasına vesile olduğuna dair rivayete borçludur. Bûsîrî'nin hiçbir kasidesinde felç olduğuna dair bilgi bulunmamakla birlikte kendisinden altmış altı yıl sonra vefat eden biyografi yazarı İbn Şâkir el-Kütübî ilk defa felç olayına yer vermiş, daha sonra gelen bütün müellifler de bu bilgiyi tekrar etmişlerdir. Söz konusu rivayete göre felç geçirdiğinde bir akşam kendisine şifa vermesi için Allah'a dua eden şair, rüyasında Hz. Peygamber'i görür.

³ H. İbrahim Şener, *Kaside-i Bürde, Kaside-i Bür'e ve Su Kasidesi*, İrfan Kültür Eğitim Derneği Yayınları, İzmir 1995, 60.

⁴ Emine Yeniterzi, *Divan Şiirinde Na't*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1993, 6.

Resul-i Ekrem ondan kendisi için yazdığı kasideyi okumasını ister. Bûsîrî, “Yâ Resulallah! Ben sizin için birçok kaside yazdım, hangisini istersiniz?” deyince Hz. Peygamber, kasidenin ilk beytini söyler. Bunun üzerine şair kasidesini okumaya başlar, Resulullah da onu sonuna kadar dinler. Bitince de hırkasını (bürde) çıkarıp şairin üstüne örter ve eliyle vücudunun felçli kısmını sıvazlar. Bûsîrî uykusundan uyanınca vücudunda felçten eser kalmadığını fark eder. Bu rüya hadisesinin halk arasında yayılmasından sonra kaside, *Kasîdetü'l-Bürde* olarak üne kavuşmuştur.⁵

On bölümden oluşan *Kasîdetü'l-Bürde*, en eski nüshalarında 160 beyit iken sonrakilerde 165 beyte kadar ulaşmaktadır. Klasik Arap kaside tarzında olduğu gibi şiir, sevgiliye özlem temasının işlendiği nesib bölümüyle başlar, daha sonra nefisten şikayet, Hz. Peygamber’e övgü, onun doğumu, mucizeleri, *Kur’ân’ın* fazileti, miraç mucizesi, cihadın önemi, nedamet ve ümit, dua ve niyaz bölümüyle sona erer. Aruzun basit bahriyle yazılan, yapı ve üslup bakımından son derece sağlam ve lirik olan kaside, bu sebeple asırlardır İslam coğrafyasının her bölgesinde büyük bir ilgi görmüş, dinî toplantılarda, mübarek gün ve gecelerde, sünnet, düğün, bayram ve cenaze merasimlerinde okunagelmıştır. Haftalık evrad olarak da okunan kaside, 140. beytinden itibaren felçlilere şifa maksadıyla yedi gün süreyle okunmaktadır.⁶

Kasîde-i Bürde’nin çeşitli hastalıklara şifa olma özelliği onu bir şiir, bir na’t olmaktan ziyade âdeta hastaların ve dertlilerin umut kapısı hâline getirmiştir. Hastalar, şifaya vesile olması ümidiyle onu okurken sanatkârlar da boş durmamış, her biri kendi alanında bu şiire bir katkıda bulunmak ve böylece şairin sevabına ortak olmak için büyük bir gayretle eserler ortaya koymuşlardır. Söz gelimi şairler nazire, tahmis, taştir, tesbi ve manzum tercümele yapmışlar; hattatlar sülüsten talike pek çok hatla meşk etmişler; katı’ sanatkârları fevkalade bir hassasiyetle incecik kâğıtları oyarak yüz altmış beyti sanatlarıyla ölümsüzleştirmişler; çiniciler sarayın en zarif köşesini onunla süslemişler; musikişinaslar onu en güzel makamlarla bestelemişler ve hafızlar da en güzel sesleriyle okumuşlardır.⁷

⁵ Mahmut Kaya, “Kasîdetü'l-Bürde”, *DİA*, İstanbul 2001, XXIV, 568.

⁶ Mahmut Kaya, “a.g.m.”, 568-569.

⁷ Ebubekir Sıddık Şahin, *Kasîde-i Bürde’nin Türkçe Şerh ve Tercümeleri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1997, 54.

Farsça, Urduca, Malayca, Peştuca ve Pencapça gibi doğu lisanlarının yanı sıra İngilizce, Fransızca, Almanca, İtalyanca, İspanyolca, Yunanca ve Latince gibi dillere de çevrilen *Kasîde-i Bürde*, zengin muhtevası, etkileyici üslubu ve söyleyiş güzelliği sayesinde Hz. Peygamber'e derin bir muhabbetle bağlı olan Türklerin kültür ve edebiyatlarında da geniş yankı uyandırmış ve birçok şair tarafından nazmen dilimize tercüme edilmiştir.

Abdurrahim Karahisarî (ö. 901/1495-96?)⁸, Ahmed-i Rıdvân (ö. 935-945/1528-1538 arası)⁹, Kemal Paşa-zâde (ö. 940/1534)¹⁰, Zâtî (?)¹¹, Le'âlî Ahmed b. Mustafa Saruhanî (ö. 971/1563)¹², Şemseddin Sivasî (ö. 1006/1597)¹³, Kemâlâtî Mehmed (ö. 1015/1606'dan önce), Paşasaraylı Fazlî Efendi (ö. 1036/1627'den sonra)¹⁴, Esâsî Efendi (ö. 1041/1631'den önce)¹⁵,

⁸ İ. Hikmet Ertaylan, *Şeyh Abdurrahîm Karahisarî, Tercüme-i Kaside-i Bürde*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1960; Bahattin Kahraman, "Le'âlî ve Abdurrahîm Karahisârî'nin Manzum Kasîde-i Bürde Tercümeleri", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 4, 1997, 57-107.

⁹ Hamza Koç, "Ahmed-i Rıdvân'ın Manzum Kaside-i Bürde Tercümesi", *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi*, 5 (12), 2018, 9-31.

¹⁰ M. A. Yekta Saraç, "Kemâl Paşa-zâde'nin Manzum Kasîde-i Bürde Tecümesi", *İslami Edebiyat*, 24, 1994, 65-70; Yusuf Turan Günaydın, *İbn-i Kemâl Edebî Kişiliği ve Kaside-i Bürde Tercümesi (Tenkitli Metin)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Ankara 1995.

¹¹ Damla Taşdelen, "Zâtî'nin Manzum Kasîde-i Bürde Tercümesi", *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 60 (1), 2020, 113-152.

¹² Bahattin Kahraman, "a.g.m.", 57-107.

¹³ Ahmet Turan Arslan, "Şemseddin Sivasî ve Manzum Kaside-i Bürde Tercümesi", *Osmanlılar Döneminde Sivas Sempozyumu Bildirileri 21-25 Mayıs*, Sivas Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Sivas 1997; Vesile Albayrak Sak, "Şemseddin Sivasî'nin Kasîde-i Bürde Tercümesi", *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9 (3), 2014, 91-110; Hüseyin Akkaya, *Tercüme-i Kaside-i Bürde İrşadü'l-Avam*, Sivas Belediyesi Yayınları, Sivas 2015; Hasibe Durmaz, *Kaside-i Bürde Arapça Orijinal Metin İmam Bûsîrî, Osmanlı Türkçesine Manzum Tercüme Şemseddin Sivasî, Günümüz Türkçesi Okuma ve Manzum Tercüme ile Şerhi*, Menekşe Kitap, İstanbul 2018.

¹⁴ Hamza Koç, "Paşasaraylı Fazlî Efendi'nin Manzum Kasîde-i Bürde Tercümesi", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 26, 2021, 391-425; Yunus Kaplan, "Fazlî ve Manzum Kasîde-i Bürde Tercümesi", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi*, 25 (1), 2021, 66-89.

¹⁵ Vesile Albayrak Sak, "Esâsî'nin Kaside-i Bürde Tercümesi", *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 16, 2019, 343-363.

Cihâdî [IV. Murad devri (1623-1640) şairlerinden]¹⁶, Amasyalı Seyyid Hüseyin Efendi (ö. 1050/1641'den sonra)¹⁷, Divitçi-zâde Mehmed Tâlib Üsküdarî (ö. 1097/1685-86), Nihâdî (ö. ?)¹⁸, Sayrafî (ö. ?)¹⁹, Sükûtî Mehmed b. Mustafa (ö. 1103/1691), Abdülhay Celvetî (ö. 1117/1705)²⁰, Süleyman Nahîfî (ö. 1151/1738), Hulvî Abdullah Efendi (ö. 1159/1746)²¹, Abdullah Salâhî Uşşâkî (ö. 1197/1782), İsmail Müfid Efendi (ö. 1217/1803), Sûzî Ahmed Efendi (ö. 1246/1830), İvranyalı Abdurrahim Efendi (ö. 1282/1865)²², Na'îmî (ö. ?)²³, Ali b. İsmail Babadağî (ö. ?), Halepli Kudsî-zâde Kadrî (ö. 1307/1891)²⁴, Diyarbakırlı Mehmed Said Paşa (ö. 1308/1892)²⁵, Ken'ân Rifâî

¹⁶ Hamza Koç, Şermin Baka Telli, "Cihâdî'nin Manzum Kasîde-i Bürde Tercümesi", *17. Yüzyıl Işığında Osmanlı* (Editörler: Hanife Koncu, Nuri Seçgin), Dün Bugün Yarın Yayınları, İstanbul 2022, 205-226.

¹⁷ Sadık Yazar, "Amasyalı Seyyid Hüseyin Efendi ve Manzum Kasîde-i Bürde Tercümesi", *Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (3), 2018, 145-187.

¹⁸ Yunus Kaplan, "Nihâdî'nin Manzum Kasîde-i Bürde Tercümesi", *Dede Korkut Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 10 (25), 2021, 45-70.

¹⁹ Yunus Kaplan, "Sayrafî ve Manzum Kasîde-i Bürde Tercümesi", *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi*, 9 (24), 2022, 309-338.

²⁰ Bünyamin Ayçiçeği, "Üsküdarlı Abdülhay Celvetî ve Kasîde-i Bürde Tercümesi", 9. *Uluslararası Üsküdar Sempozyumu 11-13 Kasım 2016 Bildiriler* (Editör: Coşkun Yılmaz), C. 2, Üsküdar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2016; Selami Şimşek, *Kasîde-i Bürde (Fazileti, Sırları ve Manzum Tercümesi)*, Şeyh Abdülhay el-Celvetî el-Edirnevî, Buhara Yayınları, İstanbul 2018.

²¹ İsmail Hakkı Sezer, "Kasîde-i Bürde ve Nesir ve Manzum Tercümesi", *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 10, 2000, 65-88; Fatih Koyuncu, "Hulvî Abdullah Efendi'nin Kasîde-i Bürde Tercümesi", *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, 15 (92), 2022, 63-86; Tolga Öntürk, "İzmitli Muhyiddîn Şeyhzâde'nin Türkçe Kasîde-i Bürde Tercümesi", *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 20 (2), 2021, 973-996 [Bu çalışmada mütercim yanlış saptanmış ve Hulvî Abdullah Efendi'ye ait olan manzum tercüme İzmitli Muhyiddîn Şeyhzâde'ye (ö. 951/1544-45) atfedilmiştir.]; H. İbrahim Şener, *a.g.e.*, 127-142.

²² Kenan Demirayak, Muhammet Emin Uzunyaylalı, Ömer Faruk Karakuş, *Üsküplü Abdurrahim Efendi ve İki Dilli Manzum Kasîde-i Bürde Çevirisi*, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum 2022.

²³ Mevlüt İlhan, "Na'îmî'nin Manzum Kasîde-i Bürde Tercümesi", *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 3 (4), 2017, 42-61.

²⁴ Ebubekir Sıddık Şahin, *a.g.t.*, 211-222.

²⁵ Bünyamin Ayçiçeği, "Bûsîrî (ö. 696/1297?)'nin Kasîdetü'l-Bürde'sinin Diyarbakırlı Mehmed Said Paşa (ö. 1308/1892) Tarafından Yapılan Mensur ve Manzum Tercümesi", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 15, 2015, 27-102.

(ö. 1369/1950)²⁶ ve Hafız Mehmed Hayri Efendi (ö. ?) *Kasîde-i Bürde'yi* manzum biçimde Türkçeye tercüme eden şairlerdir. *Kasîde-i Bürde*, yukarıda zikredilen isimler dışında Sezai Karakoç²⁷, İlhan Armutçuoğlu²⁸ ve Mahmut Kaya²⁹ gibi çağdaş yazarlar tarafından da manzum tercüme yoluyla kültürümüze kazandırılmıştır. Ayrıca söz konusu kasidenin mütercimi belirsiz manzum tercümeleri de oldukça fazladır.³⁰ Hemen hemen her yazma eser kütüphanesinde *Kasîde-i Bürde* ile ilgili eserlere rastlanması, yapılacak detaylı araştırma ve katalog taramaları neticesinde daha birçok manzum tercümenin gün yüzüne çıkarılabileceğini ortaya koymaktadır.

2. Mütercimi Belirsiz Kasîde-i Bürde Tercümesi

Çalışmamıza konu olan manzum *Kasîde-i Bürde* tercümesinin kim tarafından ve ne zaman yapıldığı belirsizdir. Tercümenin İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY 1990 ve TY 3277 numarada kayıtlı olmak üzere iki nüshası tespit edilebilmiş ve sözü edilen nüshalardan hareketle tenkitli metni oluşturulmuştur.

TY 1990 (İ₁), 40 varaktan müteşekkildir. 259x160 mm. ölçülerindeki yazmanın istinsah tarihi belli değildir. Ancak metnin sonunda yer alan “Kâtib el-abd Pertevî-i hakîr/Mânde der-dest-i fakr u fâka esîr” şeklindeki müstakil beyitten hareketle Pertevî mahlaslı biri tarafından istinsah edildiği anlaşılmaktadır. Satır sayısı 12, yazı türü nesih ve talik, kâğıt türü ise açık sarı aharlıdır. Her sayfasında *Kasîde-i Bürde'nin* aslî iki beyti ile bu beyitlerin

²⁶ Mustafa Tahralı, *Ken'ân Rifâi, Tuhe-i Ken'ân -Armağan- Hadîs-i Şerifler ve Kasîde-i Bürde'nin Manzum Tercümesi*, Cenan Eğitim, Kültür ve Sağlık Vakfı Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 2019, 52-89.

²⁷ Sezai Karakoç, *Kaab bin Zühayr, Salih bin Şerif, İmam-ı Busiri, Üç Kaside: Kaside-i Bürde, Endülüs'e Ağıt, Bürüyen Kaside*, Fatih Yayınevi, İstanbul 1967.

²⁸ İlhan Armutçuoğlu, *Kaside-i Bürde Manzum Tercüme*, Ak Yol Neşriyat, İzmir 1979.

²⁹ Mahmut Kaya, *Kasîde-i Bürde'yi Türkçe Söyleyiş*, Damla Yayınevi, 4. Baskı, İstanbul 2014.

³⁰ Yılmaz Öksüz, “Mütercimi Meçhul Bir Kasîde-i Bürde Tercümesi”, *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, 24 (1), 2020, 211-245; Hamza Koç, “Kasîde-i Bürde'nin Mütercimi Belirsiz Manzum Bir Tercümesi”, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 29, 2022, 935-956. Henüz yayımlanmayan mütercimi belirsiz *Kasîde-i Bürde* tercümeleri hakkında detaylı bilgi için bk. Sadık Yazar, *Anadolu Sahası Klâsik Türk Edebiyatında Tercüme ve Şerh Geleneği*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2011; Ebubekir Sıddık Şahin *a.g.t.*

Türkçe ve Farsça tercümeleri yer almaktadır. “Âyâ ze-yâd kerden-i yârân-ı zî-Selem/Âmîhtî to eşk zi-dîde’y revân be-dem”³¹ beytiyle başlayan Farsça tercümenin kime ait olduğu tespit edilememiştir. Orijinal beyitlerin bazıları siyah, bazıları altın yaldızlı, tercümelerin tamamı ise siyah mürekkeple kaleme alınmıştır. Kaynak beyitler ve tercümeler müstakil cetveller içerisine yazılmıştır. Serlevhası ve cetvelleri müzehhep olan nüshanın müklepsi, sırtı ve kenarları bordo, satırları siyah meşin kaplı mukavva bir cildi vardır. Yazmanın bazı sayfalarında rutubet lekeleri olsa da bunlar yazının okunmasına engel teşkil etmemektedir.

TY 3277 (İ₂) ise 50 varaktan oluşmaktadır. 1157/1744-45 yılında istinsah edilen nüshanın müstensihî belli değildir. Satır sayısı 33, yazı türü talik, kâğıt türü ise açık sarı aharlıdır. 251x162 mm. ölçülerinde olan yazmada cetvel kullanılmamıştır. *Kasîde-i Bürde*’nin aslı beyitleri ile bazı önemli ibare ve başlıklar kırmızı, diğer yazılar ise siyah mürekkeple yazılmıştır. Nüshanın müklepli, salbek şemseli, zencirekli ve kahverengi meşin kaplı mukavva bir cildi vardır. Çalışmamıza konu olan manzum tercüme, Şeyh Sadullah el-Halvetî’ye (ö. 881/1477) atfedilen *Kasîde-i Bürde* şerhinin kenarında ilgili kaynak beytin yanındadır. Derkenarda ayrıca Molla Hafız Şeref’in (ö. 809/1407’den sonra) Farsça, Le’âlî ve Abdurrahim Karahisarî’nin Türkçe manzum *Bürde* tercümeleri ile adı geçen şerhe yardımcı haşiyeler de yer almaktadır.

Bu çalışmanın esasını teşkil eden mütercimi belirsiz *Kasîde-i Bürde* tercümesi, 160 beyitten meydana gelmektedir. İ₂’de yer alan tercüme, İ₁’deki tercümeyle göre oldukça eksiktir. Zira İ₁’de *Kasîde-i Bürde*’nin sadece 95. beytinin tercümesi yer almazken İ₂’de 3, 4, 15, 16, 20, 21, 22, 36, 40, 43, 44, 47, 50, 57, 61, 64, 65, 66, 67, 68, 71, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 87, 88, 93, 94, 96, 97, 98, 99, 100, 103, 104, 105, 106, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 134, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159 ve 160 olmak üzere toplam 91 beytinin tercümesi eksiktir. Neticede İ₁’deki eksik beyit İ₂’de, İ₂’deki eksik beyitler de İ₁’de mevcut olup kaynak şiirin tercümesi yapılmayan beyti yoktur.

Kaynak şiirde kullanılan “müstef’ilün fâ’ilün müstef’ilün fe’ilün” kalıbı klasik Türk şairlerinin pek aşına olmadığı bir ölçü olup çoğu *Bürde* mütercimi

³¹ Acaba sen Selemli dostlarını yâd ettiğin için mi gözyaşlarını kana buladın?

tarafından da tercih edilmemiştir. Elimizdeki tercümede de şair, kaynak metinden farklı olarak edebiyatımızda en çok işlenen vezin olan “fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün” kalıbını kullanmıştır. Bu tercihi, genellikle manzum tercüme metinlerinde karşılaşılan bariz vezin hatalarına düşmekten mütercimi korumuş ve birkaç istisna dışında aruz hatası yapmamasını sağlamıştır. Örneğin metinde hece eksikliğinden dolayı kusurlu olan iki mısra göze çarpmaktadır. Müstensihthen kaynaklı olabileceğini düşündüğümüz bu hatalar tarafımızca tamir edilmiş ve böylece hem ahenk hem de anlam bütünlüğü sağlanmıştır:

*Anun-içün niçeler eyledi Kur’ân[la] cidâl
Oldı bürhân-ıla mülzem şöyle h’âr u mu’tezer (b. 138)*

*Var ümîdüm ki Muhammed ad-ıla adlanmuşam
Ol kerâmetden ri’âyet eyle[rem] hayru’l-beşer (b. 146)*

Bilindiği üzere vasl, sonu ünsüzle biten bir kelimeyi kendisinden sonra gelen sözcüğün ünlü harfine bağlamaktır. Açık hece üretmek veya bir hece eksiltmek için başvurulmuş bir aruz uygulamasıdır. Açık hece üretileceği zaman ünsüz bir ses ünlü bir sese, bir hece eksiltileceği zaman da iki ünlü ses birbirine katılır. İki ünlü sesin birbirine katılması biçimindeki vasl uygulamasının, klasik şiirimizde “ve_ey, ki_ol, nice_ola, ne_ola, mı_ola” örneklerinde olduğu gibi daha çok Türkçe kelimeler arasında gerçekleştirildiği görülmektedir. Tercümede şair, 19, 20, 23, 29, 33, 38, 39, 42, 46, 51, 53, 63, 68, 88, 96, 97, 98 (2), 111, 124, 132 ve 139. beyitlerde olmak üzere toplam 22 yerde bu uygulamaya başvurmuş ve “ki_ana, ki_anun, ki_andan, ki_ol, ki_olmuş, ki_iner, ki_irişe” gibi klasik şiirimizde sıklıkla karşılaşılan şekillerinin yanında az da olsa “kimse_ana, adı_anılsa, gerçi_ola, niteki_ağaç” gibi pek alışık olunmayan ve şiirin ses değerini zedeleyen örneklerini de kullanmıştır.

Vezin gereği Arapça ve Farsça sözcüklerdeki uzun ünlülerin kısa ünlü değerine düşürülmesi, diğer bir ifadeyle uzun okunması gereken hecelerin kısa okunması anlamına gelen ve aruzda kusur olarak kabul edilen zihafa ise metinde sadece beş beyitte (87, 93, 139, 148, 150) başvurulmuştur. Zihaf yapılan heceler çeviri yazılı metinde italik biçimde yazılarak gösterilmiştir:

*Vâdî-i Bathâ tolup ahdı sular pür-gam-ıla
Sanki deryâ idi ol seyl-i Arim geldi yağar (b. 87)*

Ni'metinden hâlî olmadı anun dervîş eli

Yağmur-ıla nev-bahârun açılır dürlü zeher (b. 150)

Mütercim, vezinde olduğu gibi kafiye hususunda da kaynak şiiirden farklı bir yol izlemiş ve tercümesini “mîm” yerine revî harfi “rı” olan mücerred kafiye ile kaleme almıştır. Metnin genelinde 136 farklı kafiye kelimesi kullanan şair, bazı sözcükleri birden fazla tercih etmiştir. Söz gelimi “çihar (20, 71, 111)³², gider (9, 109, 152), haber (21, 64, 72)” ve “muhtasar (28, 90, 147)” kelimelerini üçer; “ber (55, 114), beşer (44, 146), döner (16, 148), eger (27, 129), hâcer (30, 102), haşer (120, 134), irer (38, 156), iriser (60, 155), kader (40, 76), mukteder (94, 115), mu'teber (23, 125), nazar (1, 13), ser (14, 61), siper (79, 95), umar (36, 122), yağar (87, 159)” ve “zeber (15, 130)” kelimelerini ise ikişer defa kafiye olarak kullanmıştır. Dolayısıyla mütercimin kafiye bulma noktasında sıkıntı yaşamaması ve aynı kafiye kelimesini sık aralıklarla kullanmama kuralını ihlal etmemesi, bu husustaki başarısını gözler önüne sermesi açısından önemlidir.

Klasik Türk edebiyatında başta Arapça ve Farsça olmak üzere farklı birçok dilden metinler Türkçeye tercüme edilmiştir. Bu metinlerin büyük bir kısmı manzum olup dilimize yine manzum olarak çevrilmişlerdir. Kaynak metinlerdeki özel isimler, kültürel özellikleri bulunan kelimeler, deyimsel ifadeler, dilde sapmalar ve belâgat özellikleri gibi hususlar klasik edebiyatımızda şiiir tercümesini zorlaştıran hususlar olarak ön plana çıkmaktadır. Bunların yanında nazım şekli, vezin ve kafiye gibi biçimsel özellikler de bu zorluğu pekiştiren unsurlardır.³³ Dolayısıyla mütercimler, kaynak eserdeki bazı kelime ve ibarelere Türkçe karşılık bulmakta zaman zaman çeşitli güçlükler yaşamışlardır. Bu güçlükler, kaynak metindeki bazı sözcüklerin karşılığı verilmeden aynen hedef metne alınmasını ya da bu sözcüklere karşılık Arapça veya Farsça kökenli kelimeler kullanılmasını beraberinde getirmiştir.

Elimizdeki tercüme eserde de şair “şeyb (12, 13), herem (13), ketem (15), semm, desem (21), tühâm (22), mahârim, himye (23), keyd (25), ukum (26), lâ, ne'am (35), hevî (36), habl (37), mehâsin (42), kurîb, bu'd (48), celâlet (56), tîb (58), inzâr (66), şühûb (68), sâk (72), ankebût (78), müttehem (84), şikâk (94), müstebik, merkâ, müstenim (111), bi'set (118), veham (128), hurz (137), gabn

³² Parantez içindeki rakamlar, beyit numaralarını göstermektedir.

³³ Sadık Yazar, “a.g.m.”, 155.

(144), mültezem (149), müntakim (153), kebâ'ir (155), mün'akis (157)" ve "dâreyn (158)" gibi bazı sözcükleri Türkçe karşılığını vermeden aynen eserine almış; "lâ'im/melâmet (9), nush/nasîhat (11), cehl/cehâlet (13), ma'âsî/isyân (17), nedem/nedâmet (23), hâlif/muhâlif (24), nâfile/nefl (28), âmir/emr (35), nâhî/nehy (35), mültemis/iltimâs (39), hikem/hikmet (40), munkasim/kısmet (42), hadd/hudûd (45), ukûl/akl (47), niyâm/nevm (50), kevâkib/kevkeb (53), envâr/nûr (53), zulem/zulmet (53), himem/himmet (55), mantık/nutk (57), mübtesem/tebessüm (57), munsadi'/insidâ' (61), beşâ'ir/beşâret (66), bârika/berk (66), sâcid/sücûd (72), muhtelim/hulüm (83), mükteseb/iktisâb (84), sıfat/vasf (91), muhakkemât/muhkem (94), usât/âsî (101), ekmâm/kimm (132), muntasır/mansûr (136), eşbâl/şibl (137), te'dîb/mü'eddeb (139), medâyih/medh (149)" ve "gufrân/magfiret (155)" gibi Türkçe karşılık bulmakta zorlandığı bazı kelimelerin müştaklarını tercih etmiş ve "münketim/pinhân (4), nush/pend (12), zeheb/zer (31), sanem/büt (68), şeyâtîn/dîv (69), amy/kûr (76), alem/kûh (88), ba'l/şevher (126), musâdim/ceng (127), riyâh/bâd (132), âsâm/güneh (142)" ve "îs/üştür (160)" örneklerinde olduğu gibi bazı sözcükleri de Farsçadaki karşılığına tahvil etmiştir.

Mütercim, muhteva bakımından kaynak metinle uyumlu bir görüntü çizmiş, diğer bir ifadeyle kaynak şiire sadık kalarak aslına uygun bir çeviri inşa etmeyi başarmıştır. Zira beyitlerin ekseriyeti birebir tercüme özelliklerini taşımaktadır. Bazı kelimeleri orijinal metinden aynen eserine alması ya da müştaklarını kullanması, bu hususta şaire yardımcı olan önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Nitekim *Kasîde-i Bürde'nin*, "Nefis emzikli çocuk gibidir. Onu kendi hâline bırakırsan daha çok emmek ister. Sütten kesersen vazgeçiverir."³⁴ anlamına gelen 18. beytini,

*Tıfla benzer nefis eger südden kesersen öğrenür
Kesmez olsan âdet olur ol ana dâ'im emer*

şeklinde; "Hz. Peygamber yumuşaklıkta çiçek, şerefte dolunay, cömertlikte deniz ve himmet hususunda sonsuz zaman gibidir."³⁵ anlamına gelen 55. beytini,

³⁴ Mahmut Kaya, *a.g.e.*, 34.

³⁵ Mahmut Kaya, *a.g.e.*, 71.

*Dehre benzer himmeti vü çiçeğe nâzûklığı
Hem kamer misli şerefde hem keremde bahr u ber*

şeklinde ve “Aslanın kükreyişi, bir şeyden habersiz otlayan koyun sürüsünü ürküttüğü gibi, onun peygamberlik haberleri de düşmanların kalplerine öylece korku saldı.”³⁶ anlamına gelen 118. beytini ise

*Korhu düşdi bi'setiyle gönline düşmenlerin
Niteki âvâzdan ansuz koyun ürküp kaçar*

şeklindeki tercümesi, bu duruma örnek teşkil eden beyitlerden sadece üçüdür.

Sonuç itibarıyla elimizdeki eser, kaynak metnin muhtevasıyla mütenasip bir görünüm arz etmesi, kaynak şiiri mana açısından iyi özümseyen mütercim, anlamı dilimize aslına uygun bir biçimde aktarması ve okuyucunun rahatlıkla anlayabileceği sade bir üsluba sahip olması gibi belli başlı hususlar genelinden değerlendirildiğinde başarılı bir çeviridir diyebiliriz.

3. Çeviri Yazılı Metin

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

Remel _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

- 1 Zî-Selem aḥbâbın aḥduñ mı ki çeşmüñ her naẓar
Ağlayuban yaş-ıla qarışdurup ẓanlar döker
- 2 Ya şabâ mı Kâzıme küyından esdi şubḥ-dem
Ya İzamdan³⁷ gicede düşdi mi şevḳ-i berkler
- 3 Ağlama didükçe niçün gözlerüñ giryân olur
Hüş-yâr ol dir-iseñ bî-hüş olur dil bîş-ter³⁸
- 4 Nice pinhân eyleyem dir ola 'âşık derdini
Anda ki bir yanı olmuş âb u bir yanı şerer³⁹

³⁶ Mahmut Kaya, *a.g.e.*, 135.

³⁷ İzamdan: İzamdan İ₁

³⁸ Bu beyit İ₂'de yok.

³⁹ Bu beyit İ₂'de yok.

- 5 Olmasa ‘aşkuñ nişānı menzili ağlar m’ıduñ
Ya ğamuñ bān u ‘Alemden uyımaz-ıdı başar
- 6 Nice⁴⁰ inkār idesin göñlümde dil-ber sevgisin
Yaşuñ-ıla hasteliğüñ çün şehādetler ider
- 7 ‘Aşk s̄ābit kıldı⁴¹ hañlar göz yaşumdan za‘f-ı hemm
Fi’l-meşel hüsnuñ bahārı tek⁴² veyā şāh-ı şecer⁴³
- 8 Dil-berüñ geldi hayāli çeşmi bī-ḥ̄ āb eyledi
Girse lezzāt arasına ‘aşk elemeler artar⁴⁴
- 9 Ey melāmet eyleyen beni hevā-yı ‘Uzr-içün
‘Özr kııl inşāfuñ olsa levmüñi benden gider
- 10 Āşikāre oldı sırrum düşmene hālüm saña
Kalmadı ğammāzdan derdümi bilmekde hāzer
- 11 Her niçe kılduñ naşīhat anı ben işitmedüm
Āşik olanlar melāmetden olurlar kūr u ker
- 12 Baña şeybüm pend kıldı ben aña kıldum gümān
Gerçi şeybüñ pendine hergiz gümān itmez fiker
- 13 Nefs-i emmārem cehāletden olınmaz mütte‘iz
Niçe kim⁴⁵ şeyb ü herem va‘z ider aña her nazar
- 14 Görmedi bu nefsdan luṭf u kerem⁴⁶ bir kez konuğ
Şol konuğ ki aña menzil oldı bende işbu ser

---

⁴⁰ Nice: - İ₂

⁴¹ kıldı: itdi İ₂

⁴² tek: dek İ₂

⁴³ şecer: ‘anem İ₁

⁴⁴ artar: arturur İ₂

⁴⁵ kim: ki İ₁

⁴⁶ luṭf u kerem: kerem ü luṭf İ₂

- 15 Hürmetini şeybümün kılmadığın bilmiş-isem
Ketm eylerdüm ketemle aklığın zîr ü zeber⁴⁷
- 16 İşbu azğun nefsumün ser-keşligin kim döndüre
Gerçi ki ser-keşligi atun licâm-ıla döner⁴⁸
- 17 Fi'l-i işyân-ıla nefsun şehvetin şanma şınar
Çün ta'am-ıla bulur şehvet hemîşe zîb ü fer
- 18 Tıfla beñzer nefs eger südden keserseñ öğrenür
Kesmez olsañ 'âdet olur ol aña dâ'im emer
- 19 Nefs kavî şağın hevâsından sen aña uymağıl
Ki_aña uyanlar helâk oldılar olup bed-siyer
- 20 Nefsi yahşı işde görseñ yine zinhâr anı güd
Ki_anca hayvân tatlu otlakdan güdülmezse çıhar⁴⁹
- 21 Anca mühlik nesneyi ol halka tatlu gösterür
Semm olmağda desemde çoklar olmuş bî-ğaber⁵⁰
- 22 Aç u tohluğ hîlesinden nefsunün kırtar seni
Kim tühâmdan dahı artuğçı erür açlıkda zar⁵¹
- 23 Gözleründen yaşı dök ki_olmuş mağârimden tolu⁵²
Hem nedâmet himyetine lâzım ol key mu'teber
- 24 Nefs-ile şeytâna 'âşî ol muğâlif her nefes
Pend iderlerse kulağ urma ki oldur cümle şer

---

⁴⁷ Bu beyit İ₂'de yok.

⁴⁸ Bu beyit İ₂'de yok.

⁴⁹ Bu beyit İ₂'de yok.

⁵⁰ Bu beyit İ₂'de yok.

⁵¹ Bu beyit İ₂'de yok.

⁵² Gözleründen yaşı dök ki_olmuş mağârimden tolu: Gözlerinden yaş dök k'olmuş harâmdan çün tolu İ₂

- 25 Tābi‘ olma anlara ger haşm olalar ger⁵³ hakem
Keyd-i haşm-ıla hakem kim anca şer tohmın eker
- 26 Oğuram estağfiru’llāh ol amelsüz kavlden
Zī-‘uķumdan nesldür ki ol dirah̄t-ı bī-şemer
- 27 Saña hayr-ıla naşīhat eylerem⁵⁴ ben ūtmazam
Toğrı kavlı olur mı ol kim halkı yolından eger
- 28 Geçdi ‘ömrüm āhiret neflini zād idinmedüm
Şavm-ıla ancak şalātın farzın itdüm muhtaşar
- 29 Sünnetin ķodum anuñ ki_ihyā iderdi her gice
Ayağı şişden şikāyet eyler-iken tā⁵⁵ seher
- 30 Şarf kıldı Hāk yolında cümle māl ü ni‘metin
Açlığı-çün nāzenīn bağrına bağlardı hācer
- 31 Tağlar altun oldu vü ‘arz oldu kılmadı kabül
Hāk-ile yeksān idi ķatında⁵⁶ anuñ sīm ü zer
- 32 Zühdi arturdu zārüret artuķ olduķça aña
‘İşmeti zīrā zārüret hırşın itmişdi⁵⁷ heder
- 33 Nice da‘vet kıla dünyāya zārürātı anuñ
Ki_olmasa olmazdı dünyānuñ vücūdından eşer
- 34 Şol Muḥammeddür ki kevneynüñ olupdur seyyidi⁵⁸
İns ü cin ‘Urb u ‘Acem beyninde oldı⁵⁹ müfteḥar

---

⁵³ ger: ya İ₁

⁵⁴ eylerem: iderem İ₂

⁵⁵ eyler-iken tā: ider-iken her İ₂

⁵⁶ ķatında: yanında İ₂

⁵⁷ itmişdi: itmişdür İ₂

⁵⁸ seyyidi: serveri İ₂

⁵⁹ ‘Acem beyninde oldı: ‘Acemüñ arasında İ₁

- 35 Emr ü nehy iden⁶⁰ nebī oldur dahı bir kimse yoğ
 avl-i lā ile ne‘amda kim ola andan eber
- 36 Ol abību’llāhdur ki orđudan urtulmađa
 Hevl-i mađşerde Őefā‘at amular andan umar⁶¹
- 37 Da‘vet eyler rāstī alkı arī-ı ađa ol
 Hiç üzölmez able yapıŐur anı her kim utar
- 38 alk u ulđ içinde ađdan enbiyā fevındadır
 Kimse_aña ‘ilm ü keremde irmedi ne od irer
- 39 Enbiyā her acetı ki_andan ıludur iltimās
 Bađrden bir keff-i mādur ya ki⁶² bir ađre mađar
- 40 urıcađ addinde anuđ azretinde her nebī
 Nokđa vü Őekl oldu ‘ilm ü ikmetinden fi‘l-ader⁶³
- 41 Şüret ü ma‘nide kevneyn iđre⁶⁴ kāmıl ol durur
 ün abībüm ođur aña ālī-ı rüđ u Őuver⁶⁵
- 42 Ol⁶⁶ međāsin ki_anda var olmuş münezzeđ Őibhden
 Cevher-i üsninde ısmet olmađa yođdur memer
- 43 Şol NaŐārā kim didi ‘İsāya sen aña dime
 Özge evŐāf-ıla anuğ medđin oğı der-be-der⁶⁷

---

⁶⁰ iden: idüp İ₁

⁶¹ Bu beyit İ₂’de yok.

⁶² ya ki: yāđūd İ₁

⁶³ Bu beyit İ₂’de yok.

⁶⁴ Şüret ü ma‘nide kevneyn iđre: Şüret ü ma‘nā içinde ya‘nī İ₂

⁶⁵ ün abībüm ođur aña ālī-ı rüđ u Őuver: ün ođur ālī aña rüđ u Őuver İ₂

⁶⁶ Ol: - İ₂

⁶⁷ Bu beyit İ₂’de yok.

- 44 Her ne var-ise şeref zâtına nisbet eylegil
Hem celâlet kıadrine kim ol durur hayru'l-beşer⁶⁸
- 45 Çün⁶⁹ anuñ fazlına bulunmaz⁷⁰ nihâyât u hudûd
Söyler olsa nâtıq andan lâl olup dili⁷¹ şişer
- 46 Kendü kıadrince eger gösterse idi mu'cizât
Adı_añılsa hayy olup emvât olurdu münteşer
- 47 'Akl idrâk itmedügi nesneyi emr itmedi
Düşmeyeydi tâ şalâh-ı hâlümüz içre keder⁷²
- 48 Adı ma'nâsını fehm itmekde 'âciz kıaldılar
Kıurb u bu'd anı görenler murğveş dökerdi per
- 49 Şemse beñzer kim ırakdan görünür gözde⁷³ kiçi
Ger yahından bakılırsa kıamaşur gözler tonar
- 50 Nice idrâk eyleye andan hâkıkat dünyede
Her ki nevinde görürse hayr olur fâl-i zecer⁷⁴
- 51 Gâyet-i 'ilm aña irdi ki_ol beşerdendür hemîn
Eşref-i halk-ı Hüdâ vü zâtıdur 'ayn-ı güher
- 52 Her nebî 'âlemde kim gösterdi dürlü mu'cizât
Her biri olmışdur anuñ nûrı ile müsteter

---

⁶⁸ Bu beyit İ₂'de yok.

⁶⁹ Çün: - İ₂

⁷⁰ bulunmaz: bulmaz İ₂

⁷¹ dili: nuṭkı İ₁

⁷² Bu beyit İ₂'de yok.

⁷³ gözde: - İ₂

⁷⁴ Bu beyit İ₂'de yok.

- 53 Āfitāb-ı fazl oldur⁷⁵ her nebī kevkeb aña
Nūr-ıla anuñ qomazlar⁷⁶ zulumet-i şübhe ki_iner
- 54 Ol şu halk olur ki olmışdur müzeyyen hulq-ıla
Müştemil hüsün üzre hem bişir olmuş anda müstaqar
- 55 Dehre⁷⁷ beñzer himmeti vü çiçege nāziıklığı
Hem kamer mişli şerefde hem keremde baħr u ber
- 56 Ol celālet içre vāhiddi ki kim görse anı
Leşker içinde şanurdı ol ki toğmuşdur⁷⁸ kamer
- 57 Lü'lü-i meknün-ıdı şanki şadef içinde ol
Gösterürdi ma'den-i nuṭq u tebessümden dürer⁷⁹
- 58 Ravzası fıbine kañğı fıb olur ki beñzedi
Zı-sa'ādetlü kimesne şemm idüp anı öper
- 59 'Unşurı fıbin beyān itdi anuñ toğduğı gün
Mübtedāsı müntehāsı oldı pāk ü pāk-ter
- 60 Qorquban ol günde Fürs ehli firāset kıldı kim
Anlara dürlü belā vü miħnet andan iriser
- 61 Tāk-ı Kisrāya hem ol günde irişdi inşidā'⁶
Leşkeri gibi perākende olıban ser-be-ser⁸⁰
- 62 Qayğulanmağdan aña gebrüñ söyüñdi āteşi
Çeşme-i āb-ı sedem huşk oldı şanki esdi şar

---

⁷⁵ oldur: oldı İ₂

⁷⁶ qomazlar: qoyulmaz İ₁

⁷⁷ Dehre: Zehre İ₂

⁷⁸ şanurdı ol ki toğmuşdur: şanur-ıdı ki toğmuşdı İ₁

⁷⁹ Bu beyit İ₂'de yok.

⁸⁰ Bu beyit İ₂'de yok.

- 63 Sāvenüñ deryāsi şöyle qurudı ki_aña⁸¹ varan
Döndi ğam-ġin ü ğazabla şusızın⁸² yanup ciger
- 64 Ğamdan ol şuyuñ şanayduñ yiri pür-āteş durur
Yāħud āteş āb olmuş kimse yok oddan ħaber⁸³
- 65 Nūrı zāhir olduġında söyleşürdi cinn kim
Şüret ü ma'nide nūr-ı Ğaĸĸ uşda qad zahar⁸⁴
- 66 Şaġır olmuşlar işitmezler beşāret Ğaĸĸdan
Gözlerinde berq-i inzār olup olmuş mükfeher⁸⁵
- 67 Didüġinden şoñra kāhin anlara ki dīnūñüz
Bulmayısar istikāmet kim esāsın ol yıħar⁸⁶
- 68 Hem görürlerdi mu'ayyen ki_ufqdan düşüp şühüb
Bütlerinüñ üstine od tek yaħup gelür deġer⁸⁷
- 69 Tā ki vaħyüñ yolu açıldı vü dīvüñ leşkeri
Birbiri ardınca firār itdiler⁸⁸ *bi'se'l-mefer*⁸⁹
- 70 Ebrehe kavmi şanayduñ qaçmaġında anları
Ya bir avuç ħāk-ile şınmuş serāyā vü zümer

---

⁸¹ ki_aña: aña İ₂

⁸² şusızın: sūzdan İ₂

⁸³ Bu beyit İ₂'de yok.

⁸⁴ Bu beyit İ₂'de yok.

⁸⁵ Bu beyit İ₂'de yok.

⁸⁶ Bu beyit İ₂'de yok.

⁸⁷ Bu beyit İ₂'de yok.

⁸⁸ firār itdiler: qaçdılar olar İ₂

⁸⁹ Beyitte Kıyamet Suresi'nin 10. ayetine bir telmih söz konusudur. ["Yekülü'l-insānū yevme izin eyne'l-mefer": "İşte o gün insan, 'Kaçacak yer var mı?' diyecektir." (Hayreddin Karaman, Mustafa Çaġrı, İbrahim Kâfi Dönmez, Sadrettin Gümüş, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2008, V, 503.)]

- 71 Hāke tesbīh oħıyıban Őoñra atdı keffden
Nite tesbīh-ile Yūnus ħūt ħarnından ħıħar⁹⁰
- 72 Hem aĝaç geldi anuñ fermānına ħıldı sücüd
Yürür idi⁹¹ Seyyidūñ ardınca sākı bī-ħaber
- 73 Her varak üstine ħaħlar yazılurdı Şöyle kim
Őāħı anuñ niĥe dürlü Şanasın ħaħlar yazar
- 74 Bilesince seyr eylerdi bulut seyr eylese
Tā güneşden irmeyeydi nāzük endāmına ħar⁹²
- 75 Ol ħamer ki iki pāre oldı anuñ ħaħķı-ĥün
Aña nisbet oldı ħalbi disem andumdur meber⁹³
- 76 Anuñ-ıla kehf iĥi ħolmuşdı ħayr-ıla kerem
Kūr olup kāfirler anda gözlerin ħutdı ħader⁹⁴
- 77 Őıdķ-ıla Őıddīķ ol kehfūñ iĥinde var-iken
Kāfir isterdi vü görmezdi ki anda kimse var⁹⁵
- 78 ‘Ankebūt-ile gügercinūñ yuvasın göricek
Zann-ıla dirlerdi bu dem kim yuva bunda yasar⁹⁶
- 79 Đünkü Allāħ anı mekr-i dūŐmeninden Őaħladı
Ĥācet olmaz aña ħal‘a ne zırıħ ne ħod siper⁹⁷

---

⁹⁰ Bu beyit İ₂’de yok.

⁹¹ Yürür idi: Yügürürdi İ₁

⁹² Bu beyit İ₂’de yok.

⁹³ Bu beyit İ₂’de yok.

⁹⁴ Bu beyit İ₂’de yok.

⁹⁵ Bu beyit İ₂’de yok.

⁹⁶ Bu beyit İ₂’de yok./Yasamak: 1. Düzenlemek, kararlaŐtırmak, kurmak, hazırlamak. 2. Yıĝmak, taħŐit etmek. 3. Yamyassı yatırmak, yere sermek, yaymak. (Cem Dilĥin, *Yeni Tarama Sözlüĝü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1983, 237.)

⁹⁷ Bu beyit İ₂’de yok.

- 80 Rūzgāruñ şiddetinden her ne isterdüm amān
Bulmadum illā civārını anuñ ni‘me’l-maḡar⁹⁸
- 81 Her dü ‘ālem ni‘metinden her neyi ki istedüm
Buldum anda ḡayr vechiyle daḡı dürlü vaḡar⁹⁹
- 82 Olmasun rü’yāsınuñ vaḡyine inkār idesin
Yuḡuda göz yumsa ol Ḥaḡ göñlinüñ gözün açar¹⁰⁰
- 83 Evvelā vaḡy-i nübüvvet düşde irmişdi aña
Pes ḡulüm ḡālını inkār itmede vardur ḡaḡar¹⁰¹
- 84 Ḥaḡ Te‘ālā ve tebārek¹⁰² vaḡyine yoḡ iktisāb
Müttehem olmaḡ nebī ḡayb üzre olmaz muḡtefer
- 85 Niḡe mecnūn olmuşı dīvānelikden ḡurtarup
Niḡe rencūra şifā irdi elin aña sürer¹⁰³
- 86 Oldı maḡv anuñ du‘āsıyla cihānda ḡaḡtılar¹⁰⁴
Ḥara yıllar gitdi şebā geldi açıldı ḡurer
- 87 Vādī-i Baḡḡā ḡolup aḡdı şular pür-ḡam-ıla
Şanki deryā idi ol seyl-i ‘Arim geldi yaḡar¹⁰⁵
- 88 Ḥoy beni vaşf eylemekde mu‘cizātından anuñ
Ki_ oldı rüşen ol nite küh üzre şeb āteş yanar¹⁰⁶

⁹⁸ Bu beyit İ₂'de yok.

⁹⁹ Bu beyit İ₂'de yok.

¹⁰⁰ Bu beyit İ₂'de yok.

¹⁰¹ ḡālını inkār itmede vardur ḡaḡar: ḡālını inkār eylemek yavlaḡ ḡaḡar İ₁

¹⁰² tebārek: teḡaddes İ₂

¹⁰³ Niḡe rencūra şifā irdi elin aña sürer: Dest-i luḡfı niḡe rencūra şifā virdi anuñ İ₂

¹⁰⁴ cihānda ḡaḡtılar: cihān-ı ḡaḡt tamām İ₁

¹⁰⁵ Bu beyit İ₂'de yok.

¹⁰⁶ Bu beyit İ₂'de yok.

- 89 Nazm olıcağ dürr hüsni gerçi zāhirdür velī
İrmedi noqşāna hem kıymetde dürr-i müntefer
- 90 Çün müzeyyen oldı ol ihsān-ı hulk u halk-ıla
Nice okursam muṭavvel medhin olur muṭtaşar
- 91 Aña nāzil oldı Haḫdan cümle āyāt-ı kadīm
Lā-büd ol zāt-ı kadīmi bi'l-kıdem vaşf olısar
- 92 Görmedigimiz¹⁰⁷ zamān aḫvālını bildürdi ol
Niteki¹⁰⁸ ‘Ād u İremden ḫaşrden niçe süver
- 93 Mu‘cizāti mu‘cizāt-ı her nebīden yig olup
Ümmeti katında ol qaldı vü maḫv oldı āḫar¹⁰⁹
- 94 Qavli muḫkempi ki qoymazdı şikāka şübheyi
İstemez hergiz ḫakem ḫikmetledür çün muḫteder¹¹⁰
- 95 Kim ki ḫarb itdi anuñla ‘ākıbet döndi girü
Ol ki qatı düşmen idi şaldı destinden siper¹¹¹
- 96 Her ki_aña oldı belāğatde mu‘arız oldı red
Red ider gibi ḫaremden cānını ehl-i ğuyer¹¹²
- 97 Var durur anda ma‘ānī mevc-i deryālar gibi
Ḫüsñ ü kıymetle irişmez dürr aña gerçi_ola der¹¹³

¹⁰⁷ Görmedigimiz: Görmedüklüğü İ₁

¹⁰⁸ Niteki: Nice kim İ₂

¹⁰⁹ Bu beyit İ₂'de yok.

¹¹⁰ Bu beyit İ₂'de yok.

¹¹¹ *Kasīde-i Bürde*'nin 95. beyti; İ₁ nüshasına, sayfanın kenarına (25_a) muhtemelen unutulduğu için sonradan eklenmiş olup Türkçe tercümesi mevcut değildir.

¹¹² Bu beyit İ₂'de yok.

¹¹³ Bu beyit İ₂'de yok.

- 98 Ol ‘acā’ib ki_anda vardur kimse ihşā idemez
Görmeyiserdür ‘ayān ol kimse ki_anı Hāḫ añar¹¹⁴
- 99 Her ki oḫur anı direm gözlerüñ rüşen olup
Uşda ḫablu’llāh budur key yapış bulduñ zafer¹¹⁵
- 100 Ḳorḫuban nār-ı cehennemden oḫur olsañ anı
Olısardur ol cehennem āteşinde berd aḫar¹¹⁶
- 101 Anı bil bir ḫavzdur ki oḫıyanın yur yüzün
Gerçi bir ‘āşī ḫara yüzlü ola ehl-i saḫar
- 102 Ṭoḫrulukda şöyle mīzān u şırāṭuñ mişlidür
Andan özge ṭoḫrulukda şübhelenmişdür ḫacer
- 103 Ger ḫasūd inkār eylerse añā ḫılma ‘aceb
Kim tecāhül eyler anca ḫāzıḫ u ehl-i ‘iber¹¹⁷
- 104 Anca gözler aḫrısından göremez gün şevḫını
Anca ince ḫaste aḫzı bulamaz ṭa‘m-ı şeker¹¹⁸
- 105 Ey sa‘ādetlü ki ḫaşd ider ire ol Ḥāzrete
Ya ayaḫla sa‘y idüp ya ol yola rekbe biner¹¹⁹
- 106 Key ulu ni‘met olur senden ḡanīmet ehline
Tā ḫaçan āyet görine göze sen tek mübteher¹²⁰

---

¹¹⁴ Bu beyit İ₂’de yok.

¹¹⁵ Bu beyit İ₂’de yok.

¹¹⁶ Bu beyit İ₂’de yok.

¹¹⁷ Bu beyit İ₂’de yok.

¹¹⁸ Bu beyit İ₂’de yok.

¹¹⁹ Bu beyit İ₂’de yok.

¹²⁰ Bu beyit İ₂’de yok.

- 107 Leyl içinde Mekkedden Akşâya sen seyr eyledüñ
Nice kim¹²¹ seyr-i kamerdür leyl içinde müzdeher
- 108 Menzilüñdür *ķābe kavseyn ü tedellā vü denā*¹²²
Olduġuñ-çün rāst Hāķ yolında çün sehl-i veter
- 109 Hıdmetin maħdümü hādım nice taķdīm eylese
Saña taķdīm-i rūsül oldu vü ħalfüñce gider¹²³
- 110 Hāķ idüp seb'-i tībāķı enbiyā vü rüsl-ile
Şāhib-i rāyet sen-idüñ saña hādım ol nefer¹²⁴
- 111 Koymaduñ bir rütbet ü ķurbı ki irişe müstebik
Yāĥo bir merķā ki anda müstenim ana çıĥar¹²⁵
- 112 Saña olduķda nidā ferd-i 'alem tek ref'-ile
Her maķāmı sen izāfāt-ıla ķıldıñ ĥafz u cer¹²⁶
- 113 Cem' ķıldıñ her kemāli anda sen şirketsüzün
Kať ķıldıñ her maķāmı çekmeyüp renc ü sefer¹²⁷
- 114 Tā maķām-ı vaşl bulduñ şöyle pinhān ĥalkdan
Āşikārā oldu saña sırr şol evşāf-ı ber¹²⁸

---

¹²¹ kim: ki İ₁

¹²² Beyitte Necm Suresi'nin 8 ve 9. ayetlerinden iktibas yapılmıştır. ["Sümme denâ fe-tedellâ. Fe-kâne kâbe kavseyni ev ednâ": "Sonra yaklaştıkça yaklaştı. O kadar ki iki yay arası kadar hatta daha da yakın oldu." (Hayreddin Karaman, Mustafa Çağrırcı, İbrahim Kâfi Dönmez, Sadrettin Gümüş, a.g.e., 156.)]

¹²³ Bu beyit İ₂'de yok.

¹²⁴ Bu beyit İ₂'de yok.

¹²⁵ Bu beyit İ₂'de yok.

¹²⁶ Bu beyit İ₂'de yok.

¹²⁷ Bu beyit İ₂'de yok.

¹²⁸ Bu beyit İ₂'de yok.

- 115 Key ulu miqdārdur saña virilen mertebe
Efdali ni‘metlerüñ olmuş müyesser muqteder¹²⁹
- 116 Şādlık olsun bize yā ma‘şera’l-İslām ki
Rüknümüz var ‘avn-i Hāğdan ne yihılır ne şınar¹³⁰
- 117 Da‘vet itdi Hāğ bizi çünki Nebiyle tã‘ate
Ekrem-i ümmet olınuğ tã ki Hāğ bizi öger¹³¹
- 118 Kõrhu düşdi bi‘setiyle gõñline düşmenlerüñ
Niteki āvāzdan añsuz koyun ürküp kaçır¹³²
- 119 Çerisi ile dilerdi harbde düşmen etin
Tahta üstine şanayduñ kim bıçaqla et diler¹³³
- 120 Kõrhudan düşmenlerinüñ şöyle gitdi ‘aqlı kim
Katlarda yoğ-ıdı ādem-ile fark mā-şaşer¹³⁴
- 121 Giceler geçdi ki anuñ bilmediler şayısın
Olmayınca eşhür-i hurmuñ leyālinden şümer¹³⁵
- 122 Şanki mihmān oldı dīn anlara şöyle kōndı kim
Hāşmdur düşmen etini dem-be-dem yimek umar¹³⁶
- 123 Her ne vaqtin ki süvār olsaydı anuñ leşkeri
Şanki deryā-y-ıdı vü mevci bahādır her bir er¹³⁷

---

¹²⁹ Bu beyit İ₂’de yok.

¹³⁰ Bu beyit İ₂’de yok.

¹³¹ Bu beyit İ₂’de yok.

¹³² Bu beyit İ₂’de yok.

¹³³ Bu beyit İ₂’de yok.

¹³⁴ Bu beyit İ₂’de yok.

¹³⁵ Bu beyit İ₂’de yok.

¹³⁶ Bu beyit İ₂’de yok.

¹³⁷ Bu beyit İ₂’de yok.

- 124 ‘Ālim ü ‘āmiller-idi kıldılar dürlü ğazā
Küfri kesdi her biri niteki_ağaç kökin keser¹³⁸
- 125 Millet-i İslām qalmıŝken ara yirde ğarib
Muhterem oldı vü zū-rahm anlaruñla mu‘teber¹³⁹
- 126 Qalısar mıydı ‘aceb dīn arada tūl u yetīm
Çün kefil anlardı aña hayr-ı ŝevherle peder¹⁴⁰
- 127 Tağlara beñzerdi anlar ceng içinde uğraŝan
ŝor ki anlardan ne gördi olduĝında kerr ü fer¹⁴¹
- 128 ŝor Hıneyn-ile Uħud hem Bedrden kim kâfire
Niçe mevt irdi veħam mevtinden artuqçı beter¹⁴²
- 129 Aq kılıçlar gör nice boyandı kızıl qanlara
Qara yüzlü kâfirüñ kim her biri boynın eger¹⁴³
- 130 Qoymadı bir ğarf cism üzre süñüler noqıtalu
Çün ciger qanın yazardı ħāme tek nevk-i zeber¹⁴⁴
- 131 Kāmiliñ’l-‘add-idi simālar seęerdi anları
Niteki verdi selemden reng-ile büyü seęer¹⁴⁵
- 132 şemm olurdu bād-ı nuŝretten çiçekler qoħusu
şöyle ki_anuñ her biri kimm içre nevr olmuş tüter¹⁴⁶

---

¹³⁸ Bu beyit İ₂’de yok.

¹³⁹ Bu beyit İ₂’de yok.

¹⁴⁰ Bu beyit İ₂’de yok.

¹⁴¹ Bu beyit İ₂’de yok.

¹⁴² Bu beyit İ₂’de yok.

¹⁴³ Bu beyit İ₂’de yok.

¹⁴⁴ Bu beyit İ₂’de yok.

¹⁴⁵ Bu beyit İ₂’de yok.

¹⁴⁶ Bu beyit İ₂’de yok.

- 133 Dīn esāsın üstüvār itmeklik-içün her biri
Şanasın at arḥasında¹⁴⁷ servdür tağda biter
- 134 Kōrḥudan düşmenlerinüñ gitdi ‘aqlı şöyle kim
Kātlarında yoḥ-ıdı ādem-ile farḫ mā-ḥaşer¹⁴⁸
- 135 Her kime kim¹⁴⁹ nuşret irişdi Resūlu’llāhdan
Görse şīrānı yataḫda ḥavfdan bilin bükē¹⁵⁰
- 136 Her ki anı sevdi-y-ise oldı manşūr u ‘azīz
Hem görünmez düşmeni illā görür ḍarḫ-ı direr¹⁵¹
- 137 Milleti ḥırzında kıldı ümmetinüñ meskenin
Niteki aşlan şıblını serāda şaḫlar¹⁵²
- 138 Anuñ-içün niçeler eyledi Kūr’ān[la] cidāl
Oldı bürhān-ıla mülzem şöyle ḥ̣ār u mu‘tezer¹⁵³
- 139 Mu‘cizātından yiterdür ol ḫadar bilmek saña
Ki_ümm̄ dirken ‘ayn-ı ‘ilm-idi mü’eddeb pür-hüner¹⁵⁴

¹⁴⁷ Şanasın at arḥasında: Zahr-ı esb üzre şanasın İ

¹⁴⁸ Bu beyit İ₂’de yok./120. beyitle 134. beytin küçük bir fark dışında (120. beyit: “şöyle gitdi ‘aqlı”; 134. beyit: “gitdi ‘aqlı şöyle”) aynı olduğu dikkat çekmektedir. “Düşmanlar, karakuş ve kartalların (savaş meydanından) kapıp kaldırdığı et parçalarına özenircesine harpten kaçmak isterlerdi.” (Mahmut Kaya, *a.g.e.*, 137) anlamına gelen 120. beyitle “Mücahitlerin şiddetli hücumundan korkan düşmanların kalpleri uçtu da yiğitle kuzuyu ayırt edemez oldular.” (Mahmut Kaya, *a.g.e.*, 151) anlamına gelen 134. beytin muhteva açısından birbirine yakın olması mütercimi böyle bir tutuma sevk etmiş olabilir.

¹⁴⁹ kim: ki İ₁

¹⁵⁰ bükē: eger İ₁

¹⁵¹ Bu beyit İ₂’de yok.

¹⁵² Bu beyit İ₂’de yok.

¹⁵³ Bu beyit İ₂’de yok.

¹⁵⁴ Bu beyit İ₂’de yok.

- 140 Hıdmet itdüm aña medh-ile ikāle isteyü
İtmedin kim ‘ömri şîr-ile hıdemde it güzêr¹⁵⁵
- 141 Ol ikisi boynuma taşdı kılāde havfdan
Niteki qurbān iden qurbānı boynına taşar¹⁵⁶
- 142 Uyuban nefsün hevāsına güneherler işledüm
Andan artuq hāşilum yoq fi’ş-şığar hem fi’l-kiber
- 143 Ey ticāret eyleyen dā’im ziyān içinde nefis
Virüben dünyāyı dīn almaduñ olduñ lā-vezer¹⁵⁷
- 144 Her ki ‘uqbāyı virüp dünyā ala zāhir durur
Ġabni bey’inüñ selem içinde olmuş müsteţar¹⁵⁸
- 145 Çok günāh itdüm egerçi ‘ahdüm ammä şaqladum
Ġabl-i dīn-i Muştāfāyı tutup oldum mü’temer¹⁵⁹
- 146 Var ümīdüm ki Muḥammed ad-ıla adlanmışam
Ol kerāmetden ri’āyet eyle[rem] ḥayru’l-beşer¹⁶⁰
- 147 Tutmaz olursa ma’ādumda elümi luţf idüp
Zilletü’l-aqdām oḥınmaqlıġa oldum muḥtaşar¹⁶¹
- 148 Hāşā luţfuñdan ümīd iden ki maḥrūm olına
Ya penāh-ı işigüñden kimse ḥürmetsüz döner¹⁶²

---

¹⁵⁵ Bu beyit İ₂’de yok.

¹⁵⁶ Bu beyit İ₂’de yok.

¹⁵⁷ Bu beyit İ₂’de yok.

¹⁵⁸ Bu beyit İ₂’de yok.

¹⁵⁹ Bu beyit İ₂’de yok.

¹⁶⁰ Bu beyit İ₂’de yok.

¹⁶¹ Bu beyit İ₂’de yok.

¹⁶² Bu beyit İ₂’de yok.

- 149 Şuğl idelden berü efkârum anuñ medhine
Mültezem buldum hâlâşum-çün ü oldum mübtezer¹⁶³
- 150 Ni'metinden hâlî olmadı anuñ dervîş eli
Yağmur-ıla nev-bahâruñ açılır dürlü zeher¹⁶⁴
- 151 Mâl-i dünyâ¹⁶⁵ kim Züheyr aldı Heremden medh idüp
N'eylerem ben çün le'im 'avnını idem¹⁶⁶ müddehar
- 152 Senden özge kim baña melce'dür ey halk ekremi
Şol dem içre kim baña mevtüm gelüp rûhum gider¹⁶⁷
- 153 Müntakim ismiyle kılduğda tecellî ol Kerîm
Yâ Resûla'llâh câhuñ olmasaydı bende tar¹⁶⁸
- 154 Zerresidür bahşîşüñüñ bu cihân u ol cihân
'İlm ü levh-ıla kalem 'ilmüñden olmuş hem-çü zer¹⁶⁹
- 155 Rağmet-i Hâğdan ümîdüñ kesme ey dil cürm-ile
Kim kebâ'ir lemme tekdür mağfiret çok iriser¹⁷⁰
- 156 Rağmeti kısm itdüğünde halka tutmuşam recâ
Her kişiye rağmeti 'işyân kadarınca irer¹⁷¹
- 157 Hâzretüñde mün'akis kılma recâmı ey Kerîm
Kıl kıyâmetde hisâbum defterin âsân-ter¹⁷²

¹⁶³ Bu beyit İ₂'de yok.

¹⁶⁴ Bu beyit İ₂'de yok.

¹⁶⁵ Mâl-i dünyâ: Dünyâ mâlın İ₁

¹⁶⁶ 'avnını idem: 'avnın itdüm İ₁

¹⁶⁷ Bu beyit İ₂'de yok.

¹⁶⁸ Bu beyit İ₂'de yok.

¹⁶⁹ Bu beyit İ₂'de yok.

¹⁷⁰ Bu beyit İ₂'de yok.

¹⁷¹ Bu beyit İ₂'de yok.

¹⁷² Bu beyit İ₂'de yok.

- 158 ‘Abdüñe luḡf it ki dāreynüñ içinde var anuñ
Azıraḡ şabrı ki ehvāl-ile olmaz muştaber¹⁷³
- 159 Raḡmetüñ bārānına izn it Ḥudāyā kim yaḡa
Muştafā üstine şol yaḡmur tek dā’im yaḡar¹⁷⁴
- 160 Rekbe virdükçe řarab üştür sürenler naḡmesi
Şāḡ-ı bānuñ lerze kıldukça şabā yili eser¹⁷⁵

S o n u ç

Ka’b b. Züheyr ile Bûsîrî’nin Hz. Peygamber sevgisi ekseninde yazdıkları ve literatürde *Kasîde-i Bürde* adıyla tanınan meşhur şiirleri, en güzel na’t örnekleri olarak kabul edilir. Ka’b’in manzumesi, her ne kadar kendisinden sonra kaleme alınan peygamber methiyelerine öncülük etse de Bûsîrî’nin şiiri gerek yazılış hikâyesi gerekse etkileyici üslubu sayesinde onu aşmayı başarmış ve birçok milletin kültür ve edebiyatında olduğu gibi Hz. Peygamber’e derin bir muhabbetle bağlı olan Türklerin kültür ve edebiyatlarında da çok geniş yankı uyandırmıştır. Abdurrahim Karahisarî, Ahmed-i Rıdvân, Kemal Paşa-zâde, Le’âlî, Şemseddin Sivasî ve Süleyman Nahîfî gibi tanınmış şairlerin yanı sıra belli bir şöhrete ulaşamamış birçok şair tarafından dilimize çevrilen *Kasîde-i Bürde*’nin mütercimi belirsiz tercümeleleri de bir hayli fazladır.

Çalışmamızın esasını mütercimi belirsiz, manzum bir *Kasîde-i Bürde* tercümesi teşkil etmektedir. Söz konusu tercümenin İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY 1990 ve TY 3277 numarada kayıtlı olmak üzere iki nüshası tespit edilebilmiştir. Gerek kütüphane kayıtlarında gerekse mevcut nüshalarında eserin mütercimine ve tercüme edildiği tarihe dair herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. TY 3277, diğer nüshaya nazaran oldukça eksiktir. Zira TY 1990’da kaynak metnin sadece tek beytinin tercümesi yer almazken TY 3277’de 91 beytinin çevirisi mevcut değildir. Buna rağmen nüshalar birbirlerini tamamlamakta ve TY 1990’daki eksik beyit TY 3277’de, TY 3277’deki eksik beyitler de TY 1990’da yer almaktadır. Netice

¹⁷³ Bu beyit İ₂’de yok.

¹⁷⁴ Bu beyit İ₂’de yok.

¹⁷⁵ Bu beyit İ₂’de yok.

itibarıyla tercüme eser, 160 beyitten müteşekkil olup kaynak şiirin tüm beyitlerinin çevirisini ihtiva etmektedir.

Gerek ölçü gerekse kafiye açısından kaynak metinden farklı bir yol izleyen mütercim, eserini remel bahrinin “fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün” kalıbıyla ve revî harfî “rı” olan mücerred kafiyeyle tanzim etmiştir. Vezin konusunda bariz bir hata yapmayan ve oldukça başarılı olan şair, 136 farklı kafiye kelimesi kullanarak bu noktadaki maharetini de göstermiş, diğer bir ifadeyle aynı kafiye kelimesini kısa aralıklarla kullanmama kuralını ihlal etmemiştir. Mütercim, muhteva açısından kaynak şiirle uyumlu bir tercüme ortaya koymaya çalışmış ve kaynak metne sadık kalarak aslına uygun bir çeviri inşa etmesini bilmiştir. Eserin genelinde birebir tercüme yöntemini tercih eden şair, bazı sözcükleri Türkçe karşılığını vermeden olduğu gibi metne sokmuş, bazı kelimelerin müştaklarını kullanma yoluna gitmiş, bazılarını da Farsça eş anlamlılarına tahvil etmiştir. Sanat endişesini arka planda bırakarak kaynak şiirin aslındaki manayı muhafazaya ve beyitlerin anlamını sade ve anlaşılır bir üslupla yansıtmaya gayret eden mütercimin, başarılı bir tercüme ortaya koyduğu rahatlıkla söylenebilir.

Bu çalışma ile *Kasîde-i Bürde* literatürünün mevcut birikimine bir yenisini daha eklenmiş ve tercüme silsilesini oluşturan halkalardan birisi daha tamamlanmıştır. Tespit edilebilen iki nüshasından hareketle ortaya konan tenkitli metnin benzer çalışmalara ve ilim âlemine faydalı olmasını temenni ediyoruz.

KAYNAKÇA

- AKKAYA, Hüseyin, *Tercüme-i Kaside-i Bürde İrşadü'l-Avam*, Sivas Belediyesi Yayınları, Sivas 2015.
- ALBAYRAK SAK, Vesile, "Şemseddin Sivâsî'nin Kasîde-i Bürde Tercümesi", *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9 (3), 2014, 91-110.
- ALBAYRAK SAK, Vesile, "Esâsî'nin Kaside-i Bürde Tercümesi", *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 16, 2019, 343-363.
- ARMUTÇUOĞLU, İlhan, *Kaside-i Bürde Manzum Tercüme*, Ak Yol Neşriyat, İzmir 1979.
- ARSLAN, Ahmet Turan, "Şemseddin Sivasi ve Manzum Kaside-i Bürde Tercümesi", *Osmanlılar Döneminde Sivas Sempozyumu Bildirileri 21-25 Mayıs*, Sivas Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Sivas 1997.
- AYÇİÇEĞİ, Bünyamin, "Bûsîrî (ö. 696/1297?)'nin Kasîdetü'l-Bürde'sinin Diyarbakırlı Mehmed Said Paşa (ö. 1308/1892) Tarafından Yapılan Mensur ve Manzum Tercümesi", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 15, 2015, 27-102.
- AYÇİÇEĞİ, Bünyamin, "Üsküdarlı Abdülhay Celvetî ve Kasîde-i Bürde Tercümesi", 9. Uluslararası Üsküdar Sempozyumu 11-13 Kasım 2016 *Bildiriler* (Editör: Coşkun Yılmaz), C. 2, Üsküdar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2016.
- CANIM, Rıdvan, *Divan Edebiyatında Türler*, Grafiker Yayınları, 5. Baskı, Ankara 2016.
- DEMİRAYAK, Kenan, "Kasîdetü'l-Bürde", *DİA*, İstanbul 2001, XXIV, 566-568.
- DEMİRAYAK, Kenan, Muhammet Emin Uzunyaylalı, Ömer Faruk Karakuş, *Üsküplü Abdurrahim Efendi ve İki Dilli Manzum Kaside-i Bürde Çevirisi*, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum 2022.
- DİLÇİN, Cem, *Yeni Tarama Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1983.
- DURMAZ, Hasibe, *Kaside-i Bürde Arapça Orijinal Metin İmam Bûsîrî, Osmanlı Türkçesine Manzum Tercüme Şemseddin Sivâsî, Günümüz Türkçesi Okuma ve Manzum Tercüme ile Şerhi*, Menekşe Kitap, İstanbul 2018.
- ERTAYLAN, İ. Hikmet, *Şeyh Abdurrahîm Karahisarî, Tercüme-i Kaside-i Bürde*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1960.

- GÜNAYDIN, Yusuf Turan, *İbn-i Kemâl Edebî Kişiliği ve Kaside-i Bürde Tercümesi (Tenkitli Metin)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Ankara 1995.
- İLHAN, Mevlüt, "Na'îmî'nin Manzum Kaside-i Bürde Tercümesi", *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 3 (4), 2017, 42-61.
- KAHRAMAN, Bahattin, "Le'âlî ve Abdurrahîm Karahisârî'nin Manzum Kaside-i Bürde Tercümeleri", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 4, 1997, 57-107.
- KAPLAN, Yunus, "Fazlî ve Manzum Kaside-i Bürde Tercümesi", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi*, 25 (1), 2021, 66-89.
- KAPLAN, Yunus, "Nihâdî'nin Manzum Kaside-i Bürde Tercümesi", *Dede Korkut Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 10 (25), 2021, 45-70.
- KAPLAN, Yunus, "Sayrafi ve Manzum Kaside-i Bürde Tercümesi", *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi*, 9 (24), 2022, 309-338.
- KARAKOÇ, Sezai, *Kaab bin Züheyr, Salih bin Şerif, İmam-ı Busiri, Üç Kaside: Kaside-i Bürde, Endülüs'e Ağıt, Bürüyen Kaside*, Fatih Yayınevi, İstanbul 1967.
- KARAMAN, Hayreddin, Mustafa Çağrı, İbrahim Kâfi Dönmez, Sadrettin Gümüş, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2008.
- KAYA, Mahmut, "Kasidetü'l-Bürde", *DİA*, İstanbul 2001, XXIV, 568-569.
- KAYA, Mahmut, *Kaside-i Bürde'yi Türkçe Söyleyiş*, Damla Yayınevi, 4. Baskı, İstanbul 2014.
- KOÇ, Hamza, "Ahmed-i Rıdvan'ın Manzum Kaside-i Bürde Tercümesi", *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi*, 5 (12), 2018, 9-31.
- KOÇ, Hamza, "Paşasaraylı Fazlî Efendi'nin Manzum Kaside-i Bürde Tercümesi", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 26, 2021, 391-425.
- KOÇ, Hamza, "Kaside-i Bürde'nin Mütercimi Belirsiz Manzum Bir Tercümesi", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 29, 2022, 935-956.
- KOÇ, Hamza, Şermin Baka Telli, "Cihâdî'nin Manzum Kaside-i Bürde Tercümesi", *17. Yüzyıl Işığında Osmanlı* (Editörler: Hanife Koncu, Nuri Seçgin), Dün Bugün Yarın Yayınları, İstanbul 2022, 205-226.

- KOYUNCU, Fatih, "Hulvî Abdullah Efendi'nin Kaside-i Bürde Tercümesi", *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, 15 (92), 2022, 63-86.
- ÖKSÜZ, Yılmaz, "Mütercimi Meçhul Bir Kasîde-i Bürde Tercümesi", *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, 24 (1), 2020, 211-245.
- ÖNTÜRK, Tolga, "İzmitli Muhyiddîn Şeyhzâde'nin Türkçe Kaside-i Bürde Tercümesi", *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 20 (2), 2021, 973-996.
- SARAÇ, M. A. Yekta, "Kemâl Paşa-zâde'nin Manzum Kaside-i Bürde Tecümesi", *İslami Edebiyat*, 24, 1994, 65-70.
- SEZER, İsmail Hakkı, "Kaside-i Bürde ve Nesir ve Manzum Tercümesi", *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 10, 2000, 65-88.
- ŞAHİN, Ebubekir Sıddık, *Kaside-i Bürde'nin Türkçe Şerh ve Tercümeleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1997.
- ŞENER, H. İbrahim, *Kaside-i Bürde, Kaside-i Bür'e ve Su Kasidesi*, İrfan Kültür Eğitim Derneği Yayınları, İzmir 1995.
- ŞİMŞEK, Selami, *Kaside-i Bürde (Fazileti, Sırları ve Manzum Tercümesi)*, Şeyh Abdülhay el-Celvetî el-Edirnevî, Buhara Yayınları, İstanbul 2018.
- TAHRALI, Mustafa, *Ken'ân Rifâi, Tuhfe-i Ken'ân -Armağan- Hadîs-i Şerifler ve Kasîde-i Bürde'nin Manzum Tercümesi*, Cenan Eğitim, Kültür ve Sağlık Vakfı Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 2019.
- TAŞDELEN, Damla, "Zâtî'nin Manzum Kaside-i Bürde Tercümesi", *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 60 (1), 2020, 113-152.
- YAZAR, Sadık, *Anadolu Sahası Klâsik Türk Edebiyatında Tercüme ve Şerh Geleneği*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2011.
- YAZAR, Sadık, "Amasyalı Seyyid Hüseyin Efendi ve Manzum Kaside-i Bürde Tercümesi", *Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (3), 2018, 145-187.
- YENİTERZİ, Emine, *Divan Şiirinde Na't*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1993.

“A TRANSLATION OF A QASIDA AL BURDA WITH AN UNKNOWN
TRANSLATOR”

Abstract

Every stage of the Prophet's life has been told through various genres, such as *siyar*, *mawlid*, *hilya*, *mirajîya*, *gazavât-nâma* and the forty hadiths, and primarily in *na't*. Many works in verse or prose were produced in these genres as a manifestation of the infinite love for the Prophet. The *na't*, which includes all subjects related to the Prophet Muhammad and especially praises him, is the literary genre with the most examples in religious literature. Ka'b b. Zuhayr's (d. 24/645?) ode has a special place and importance among the *na't*, written in praise of the Prophet. This poem, known as *Qasida al-Burda* due to the phrase *Banat Su'ad* at the beginning of its first couplet or in reference to the mantle awarded to the poet by the Prophet, pioneered this genre and inspired Busiri's (d. 696/1297?) ode. This poem, which Busiri composed in Arabic and titled *Al-Kawâkib ad-Durrîya fî Madhî Khayr al-Barîya*, is known as *Qasîdat al-Mîmiyya* because of its rhyming letter, *Qasîda al-Bür'e* because it was instrumental in the poet's recovery from his illness, and *Qasîda al-Bürde* because of the narration that his recovery took place in his dream by wearing a mantle from the hands of the Messenger of Allah. The *Qasida al-Burda*, which has extensive and deep reflections in Turkish culture and literature, as elsewhere in the whole Islamic world, has been translated into Turkish many times in verse or prose, commentaries have been written about it, and quintuplets and *tazyîl* have been written for the said ode. This famous *na't* has been translated into Turkish in verse by well-known poets, such as Abdurrahim Karahisarî, Ahmad-i Rıdvân, Kemal Paşazâde, Le'âlî, Şemseddin Sivasî, and Nahîfî, as well as by others who did not achieve fame; however, there are also many translations of this poem whose translators are unknown. This paper examines a poetic translation of Busiri's *Qasida al-Burda*, whose author and date are unknown. The study first provides general information about Ka'b b. Zuhayr and Busiri's *Qasida al-Burda* then addresses the form and content of the translation, which consists of 160 couplets. In addition, it presents a critical text based on two copies of the poem, which are registered in the Istanbul University Rare Works Library, numbered TY 1990 and TY 3277.

Keywords

Classical Turkish Literature, Busiri, *Qasida al-Burda*, Translator, Poetic Translation.